

«Відлуння нашої хати»

(повість для молодшого шкільного віку)

ДАРИНКА І СІРИЙ СУМ

Даринці лелеки принесли братика.

Вона дуже чекала зустрічі з ним. І Дарусі здавалося, що мама з новонародженим братиком цілу вічність лежать у лікарні. Тому зараз вона сумувала. Сумувала так, що квіти у бабусиному саду видавалися їй попелястими.

Найбільше Даринка не любила чекати. До кінця літніх канікул лишався місяць, а вона сиділа сумніша попелястих квітів на бабусиному квітнику, сумніша за попелясту кішку, що качалася у сірій, перегрітій землі, сумніша за сіру тінь, що падала від липи на сірий асфальт і навіть сумніша за сірий сум, що снує ввечері попід вікнами...

- Завтра ти побачиш свого братика! – повідомила баба Оля і подала Даринці морозиво, яке щойно привезла з міста. – Ти ж хочеш його побачити?

Даринка з-під зиркнула на бабу Олю і промовчала. Вона взяла морозиво і пішла до озера.

«Може, коли з'явиться братик, я зможу стати дорослою!? – подумала Даринка, поглядаючи на своє віддзеркалення у воді. – Тоді я буду доглядати за ним, вчитиму, як треба правильно тримати ложку в руці, що не можна цмулити вказівного пальця, не можна багато пити солодкої води, а то нападе Варивода – варитиме воду, і ще чимало всіляких побутових дрібничок, які колись засвоювала вона».

Вночі Дарина не могла заснути. Вона чула, як ходить попід її вікнами сірий сум і шарудить листям. Дівчинка схопилася з ліжка і натиснула щоками до вікна. Сірий сум одразу став прозорим і приклеївся до стіни – аби не потрапити їй на очі. Він не любив, коли на нього витріщалися. Особливо

діти. Бо тільки діти вміють засміяти сірий сум – дорослим це ще ніколи не вдалося зробити.

- Скоро ти боятимешся ходити під нашими вікнами! – прошепотіла Даринка. – Скоро у мене буде підмога. Ось тоді ти нас боятимешся ще дужче!

Даринка глянула у шибку: у цю мить падала зірка.

РЕПЕТУН

- Обережніше! – мовила мама, нахилившись до Даринки. – Це твій молодший братик Ромцьо.

Так ось він який! – подумала Даринка, ледь натиснувши вказівним пальцем на дитячу щічку, і поглянула на маму.

Мама була стомлена, проте щаслива. Тому було радісно і Даринці. Дівчинка ще раз глянула на братика.

- Обережніше, не чіпай брудними руками! – строго мовила мама і понесла Ромика до хати.

Ромцьо лежав у колисочці. Він спав і плакав. І не просто плакав, а репетував.

Дві ночі Даринка сиділа біля мами і малого репетуна. Спостерігала, як мама годувала, сповивала і співала йому колискові.

- Мамо, а чому Ромик плаче, ти ж його щойно нагодувала? – запитала стомлена від недосипання і криків новонародженого братика Даринка.
- Бо він ще маленький. І ти, коли була маленькою, теж плакала!
- Невже?! – здивувалася Даринка. Їй завжди здавалося, що вона була спокійною і самостійною дівчинкою.
- Атож! – мовила мама. – Іди пограйся!

Відверто кажучи, Даринка була розчарована. Вона чекала на братика, з яким вона ходитиме у сад, гратиметься у піжмурки, словом, вчитиме його

всьому, чому навчилася сама... А від його постійного репетування – закладає вуха і хочеться вити.

Усі бігали довкола малого вередуна і ніхто не звертав уваги на Даринку. Вона могла ходити у саду, гризти надзелень яблука, тишком-нишком рвати маленькі гарбузики і робити з них голови лялькам.

Проте їй чомусь було все одно сумно.

І Я НЕ Я, І РУКА НЕ МОЯ!

Світло, яке падало з вікна, освітлювало майже усе горище. Невелика кімнатка з низькою дерев'яною стелею, обставлена картинами, татовими залізними інструментами і дошками, старими іграшками і бабусиними вузликками здавалася Даринці занедбаним ляльковим будиночком. Старий одяг, ніби схилився, на зламани швабри й мітли, нагадуючи привидів, які танцюють довкола звалища непотребу.

Даринка присіла біля купи старого мотлоху і захоплено усе розглядала. Вона вперше була на горищі й навіть гадки не мала, що баба Оля тут тримає стільки скарбів.

Серед паперових коробок Даринка знайшла новорічні іграшки. Влітку, їх бачити було незвично, адже тепер про зиму дівчинка майже не думала. Ну хіба що іноді, коли хотілося попросити батьків про подарунок! Даринці здалося, що хтось шарудів у неї за спиною, проте, захопившись знахідками, вона не звертала уваги.

- Ось і хатка на курячих ніжках, і білочка з горішком, і білий ведмедик, і...! – вигукнула радісно Даринка і вмить насторожилася.

Дівчинка почула, як хтось чхнув. Вона обернулася. Перед Даринкою Хтось стояв. Раптом цей Хтось вмить сховався за картиною, котра стояла на підлозі.

- Хто тут?! – зніяковівши, запитала Даринка.

Хтось мовчав. Даринка повторила запитання.

- І я не я, і рука не моя! – мовив Хтось і сякнув.
- Не бійтеся мене! – прошепотіла дівчинка. – Я вас сама боюся!
- А я не боюся, я стережуся! – мовив Хтось трішки сміливіше.
- А мене нема чого стерегтися! Я мирна дівчинка! – усміхнулася Даша і зробила крок до картини, де сховався Хтось.
- Угу! – мовило з-за картини. – Довіряй, але перевіряй!
- Повірте мені! – сказала вона трішки голосніше. – Я вас не ображу!
- Годі талалаїти! – пролунав голос незнайомця.
- Я вас незрозуміла!?
- Для глухих повторюю вдруге: годі талалаїти!
- А як це – «талалаїти»? – здивувалася Дарина.
- Талалаїти – значить базікати, патякати, пащекувати, галакати, теревенити, лепетати, балагурити, галамагати, пустодзвонити, пасталакувати, пустомолоти, перебендювати, просторікати, торохтіти... балачки розводити... Словом, без толку говорити, язиком молоти... Второпала?
- Ага.
- Гаразд. Нехай твоє буде зверху! – мовив Хтось, висунувши голову з-під картинної схованки і діловито мовив. – Допекла ти мене – гірше старої кваші! Чого тобі треба?
- Нічого...
- Так чого прийшла?! Через вашу сімейку в мене й так голова обертом іде! Зчиняєте всеношній репет, наче вас там сім ножів одночасно ріжуть, не допомагає ні кропило, ні кадило. Вже мені й у пеклі гірше не буде!
- Це мій новонароджений братик Ромцьо! – мовила усміхнено Даринка.
- А це ще хто такий?! – схопився за голову Хтось і почав то злітати до стелі, то опускатися на підлогу, примовляючи:

Ой бідний я бідний,

Та ще й бідолашний!

- Ромика нещодавно лелеки принесли! Він хоч і плаксій, але хороший. Він плаче тому, що маленький! – пояснила Даша.
- Маленький, кажеш! – поспішно мовив Хтось. – А хто ти така і чого залізла в мою оселю без запрошення?
- Я Даринка. Перейшла у другий клас! А ви хто?!
- Чий ліс, того й пень! Тобто, я у своїй хаті пан – тому й питання ставлю я! Так що ти тут забула?
- Мені було сумно. На подвір'ї гратися набридло, то я прийшла... до вас у гості! – злукавила Даринка і несміливо посміхнулася.
- Незваний гість гірше татарина! – мовив Хтось, впав на підлогу і почухав лоба. - А де мій подарунок?!
- Немає...
- Як немає?! Ти що, забудьків наїлася? – розсердився Хтось.
- Я можу пригостити вас компотом! – зраділа Даринка, згадавши, що вона прихопила пляшечку із полуничним компотом.

Перед тим, як пити, Хтось спершу понюхав, а потім залпом випив увесь компот. Після облизався, витерся рукавом сорочки і сунув пляшку прямо дівчинці у руки.

- Ну як? – запитала Даринка. – Смачно?
- Водюю ситий не будеш! У мене з ранку і ріски в горлі не було! Чогось такого б... такого...

Незнайомець сів на підлогу і робив вигляд, що думає.

- Гості об'їдять і кістки!

Мовив раптом Хтось і встав.

- Гаразд, я тебе пригощу. На ситім тулубі й голова стоїть прямо!
- Добре. – мовила Даринка і засоромилася.
- Чого соромишся? Не до сорому, коли хліба в домі нема!

Хтось заметушився, зашарудів коробками, затарабонів пляшками, зашурхотів целофановими пакетами, розганяючи у всі боки мишей, і через

мить подав Даринці цукерку. Вона була вся у павутинні й навіть трішки надкушена.

- Чим багаті, тим і раді!

Даринка подякувала і мовчки взяла цукерку, проте їсти не стала.

ВІДЛУННЯ ВАШОЇ ХАТИ

- Хто ж ви такий? – наполягала на знайомстві Даринка.
- Телепень! – здивувався Хтось. – Ти ще й досі не здогадалася?! Навіщо голову на шиї носиш?

Дівчинка розсердилася, але промовчала.

- Я – відлуння.
- Відлуння?!
- Угу! Відлуння вашої хати. Я здавна живу на горищі – з тих пір, як посварився з Домовиком.
- Так ви тут давно, а я вас ще ні разу не бачила! Це ж треба! – вигукнула Даринка. – Я не знала, що в хаті, окрім баби Олі, мами, тата, братика і мене, ще хтось живе... Ну... хіба що Домовик. Але ж то буває тільки в казках!
- А хто тобі пояснить, де починається, а де закінчується казка! Казок багато, і ніхто не знає, коли він потрапляє у казку. Адже казка – це теж життя. Але казкове. – лупнув очима господар горища. – А Домовик справді мешкає у хаті. Там крім тебе, твоєї родини і Домовика є ще й інші. Наприклад, Жировик. Він охороняє достаток у домі. Є ще й Кльоцник. Він охороняє комори. Є ще й Банник, котрий живе за піччю. Іноді він лякає неслухняних дітей, кидає каміння з печі, а може перетворитися на kota чи собаку. Його дратувати я не рекомендую! Бо буде ой-ой! У вас багато хто прописаний. Але ти їх ніколи не бачила і, можливо, ніколи не побачиш. Ну хіба що дуже пильно будеш оглядати усі кімнати. – захоплено розказував незнайомец. - 3

Домовиком ми давно вирішили, де кому жити – мені на горищі, а йому – у хаті.

- Невже?! – вигукнула Даринка. – Це так цікаво! Отже, ви тут живете!
- Угу. Як і усі Талалайченята (так нас називають) - живу, їм, талалаю, болики б'ю... Я багато роблю, щоб нічого не робити! –
- Значить ви Талалайченя! – вигукнула Даруся і взялася за щічки.

Талалайченя глянуло на цукерку, яку з ввічливості ще тримала в долоні Даринка. – Чого не їси?

- Поки не хочу!
- Ти не хочеш – так я хочу! – Талалайченя миттю вихопило з Даринчиних рук цукерку, з'їло її, а потім, ніби само себе втішаючи, мовило: Сором не дим – очі не виїсть!.. Знаєш, у мене роботи – кінця-краю не видно! Приходь завтра зранку. Ні, краще звечора. – а трішки подумавши, витерло шмарклі рукавом сорочки, рішуче сказало: Краще приходь під обід!

Доки Даринка, приголомшена дивним знайомством, спускалася сходами, Талалайченя, бігаючи по горищу, торохтіло їй услід:

Ой діло-діло –
Головешка
біла-біла!

НЕ ВСІ ВДОМА

Пообідавши, і прихопивши пару дерунів, Даринка піднялася на горище.

- Нарешті! – буркнуло Талалайченя і підбігло до дівчинки. – Чого так пізно!?
- Ми ж домовилися! – прошепотіла Даринка, оглядаючись, чи бува не йде слідом за нею баба Оля. Нікого не було, і Даша спокійно простягнула обід цьому кумедному створінню.

Дівчинка була у захваті від Талалайченяти. Воно було схоже на кумедну ляльку, яку вона могла бачити тільки у магазинах. Невеличке на зріст, опецькувате, з великими зеленими очима, маленькими руками і ногами, довгою шиєю і рожевими щоками. Одягнене у вишивану сорочку, а взуте у червоні черевички. Але найсмійнішою Даринці здалася його зачіска, адже на голові у нього були заплетені десь із півсотні довгих косичок. Світло-русяве волосся мінилося зеленими відтінками і переливалося на сонці.

- Проходь, проходь! Будь як дома, а поведься як у гостях! – наминаючи дерунці, пролепетало Талалайченя. – Їсти хочу, аж жмурки встають!
- Я так скучила. – мовила Даринка.
- У мене робота – не бий лежачого. – діловито мовило Талалайченя
- Може тобі допомогти?! – запропонувала Даринка.
- Ти що? Усю роботу не переробиш. Знаєш, Дарусю, робота не вовк, у ліс не втече.
- Не втече... - повторила Даринка, зачарована Талалайченям.
- Чого дивишся, ніби вовк на кобилу? Я натовився, наробився, аж рукави болять...
- Бідненький! – співчутливо мовила Даринка і погладила товариша по голові.
- У тебе що, не всі вдома?! – недослухаючись до дівчинки, прогомонило Талалайченя.
- Вибач, я, мабуть, не розчула...
- У тебе всі вдома?! – випалило Талалайченя, витираючи об сорочку руки.
- Здається...
- А чому так тихо?! Вчора жити не можна було, а сьогодні хоч на два століття наперед висипайся – тиша і спокій!
- Мама з братиком до іншої бабусі пішли – на сусідню вулицю. До татової мами. – і Даринка, хвилинку подумавши, несміливо мовила: а я Домовика сьогодні бачила!

- Ти йому про овес, а вона тобі про просо. Ну той що?! Може тепер ти зі мною дружити перестанеш?! У ворожий табір підеш?! – буркнуло дратівливо Талалайченя.
- Не ображайся. – лагідно прошепотіла Даринка. – Я думала, що тобі буде цікаво щось почути про друга...
- Гусь свині не товариш!
- Ви ж в одному домі мешкаєте...
- Де?! Він там, а я тут. – процідило крізь зуби Талалайченя. – Кожний кулик у своєму болоті велик! І потім... Лихий доброго псує! А його погані очі все перелупають, гляне – молоко кисне. А бреше: одним вухом почує, другим випустить. Вдача у нього гаряча, а розум миші з'їли! І руки в нього довгі – усе загарбає. А говорить, що слина до губи принесе! Вночі він у тебе на носі виграє!
- А я чула, що він добрий...
- Угу. Добрий, коли спить. – і Талалайченя покосилося на дівчинку таким недобрим поглядом, що по Даринчиній шкірі гусячі лапки забігали. – Не мни слова, говори, чого прийшла?!
- Погратися...
- Так чого дурні питання ставиш?! Краще не лізь, куди твоя голова не влізе! – і облизавши пальці, хлопчик-відлуння сам до себе протараторив:

То снідаю, то обідаю –
Й погуляти ніколи!

- Давай хоч телевізор подивимося? - і Талалайченя зняло зі старого телевізора простирадло, сіло поряд і втупилося в екран. Старий бабусин телевізор був зламаний, проте Талалайченя, мабуть, про це не здогадувалося.
- Нічого немає! – м'яко мовила Даринка, побоюючись образити дуже чутливе Талалайченя.
- А чого тобі треба? Смоли гарячої?!

- Телевізор зламаний. – пояснила Даринка, ледь втримуючи сміх.
- Невже?! – здивувалося Талалайченя. – Не може бути! А я його дивлюся!.. – і , засоромившись, пробелькотіло:

-

Чогось хочу,
 Чогось хочу...
 Й це не хочу,
 Й те не хочу!
 Голову собі
 Морочу!
 Сам не знаю,
 Чого хочу!

ІЗ ЗУБАМИ НАРОДИВСЯ!

- Красень я, красень! – пролепетало Талалайченя, поглядаючи у стареньке люстерко. – Щоки, як мак у полі, а очі ясні, як сонечка, а ніс, як кушка, а чепурний, як горщик з кашею! – і затанцювало, у долоні заплескало. – Правда ж моя?!

Даринка сиділа на старому вузлику, підперши руками голову.

- Твоя правда. – прожебоніла дівчинка, стримуючи сміх. Таким бо кумедним видавалося їй Талалайченя.
- А хороший, хоч до болячки прикладай! – натискаючи на ніс, вихвалялося Талалайченя. – Розумний! А де розум – там і толк. Сама знаєш, що краса без розуму – то дерево без коріння. По одежці зустрічають, а по розуму проводжають! Я тобі, Даринко, так скажу: я із зубами народився!

Даринка здивувалася:

- Це коли усі молочні зуби?

- Які там молочні! – образилося Талалайченя. – Нічого собі вигадала! Ти б іще сказала – шоколадні, або картопляні. Я народився із справжніми зубами! – і воно показало свої зуби. – Коли що треба – зубами вирву!
- Ой не треба! – злякалася Даринка. – А в мене є ще й молочні зуби.
- Не вірю! – здивовано процідило Талалайченя.
- А деякі зубки довелося виривати. Мама водила мене до лікаря...
- І що?
- Лікар виривав. – сумно мовила Даринка, і від згадки про це аж стрепенулася.
- Та я б тому лікарю показав, нащо зуби виростають!
- Мій зуб дуже болів, і якби його лікар не вирвав – зуб болів ще б сильніше. І тоді б не можна було навіть цукерок!
- Дивні в тебе зуби!
- Ти теж так думаєш? – погодилася Даруся. – Одного разу, коли я жувала жувальну гумку, з зуба випала пломба. Тоді мені ставили у хворий зубик іншу пломбу. А це так неприємно! Зате тепер я знову жую гумки та хрускаю льодяники.
- А хіба гума смачна? – здивувалося Талалайченя і скривилося. – У вас у сараї гуми – бери не хочу. І ніхто її не жує. Хіба що миші, та й ті нехотя.
- Смішно як! – залепетала Даринка. – Я жую жувальну гумку. Вона солодка і смачна.

Дівчинка дістала з кишені гумку і, розжувавши її, надула пузир.

- О-йо-йо-йо-йой! – вигукнуло Талалайченя. – У тебе чи не чорна хвороба! – обхопило руками голову і затремтіло.
- Не лякайся! – заспокоїла його Даруся. – Це гумка, а не хвороба.

Даринка полізла в кишеню, але нової гумки там не знайшла. Тоді вона відірвала трішки своєї жувальної гумки і простягнула її товаришу. У Талалайченяти очі стали схожі на п'ять копійок – такі ж круглі та блискучі.

Воно жувало, розтягувало і надувало з гумки пузирі – як його навчила Даринка.

Цілий день Талалайченя присвятило цій новій справі. А коли набридло жувати – зробило із гумки маленького рожевого коника на ім'я Жуй.

ТРИ ЗОЛОТІ ВОЛОСКИ

- Відкрию тобі таємницю. - прошепотіло Талалайченя і оглянулося, чи була ніхто не підслуховує. Переконавшись, що нікого поруч немає, мовило: Цю таємницю ніхто не знає, окрім хіба що Жировика, Кльоцника, Банника, Лазника, навіть Домовика... Ну ще кількох чоловік. Так ось. Домовик – мій тато!

Даринка хотіла щось мовити, але Талалайченя перебило її.

- Я з ним посварився нещодавно... десь тисячу років тому!
- З дорослими не можна сваритися! – проказала ледь чутно Даринка, приголомшена таємницею. – А за що ви посварилися?
- Багато за що! – буркнуло Талалайченя. – Тобі й усе розкажи, та й у рота поклади!.. Добре. – погодилося Талалайченя, переконавшись, що Даринка не налаштована з ним сваритися. – Сядемо рядком, поговоримо ладком. Нещодавно, тільки тисячу років тому, я надумав відрощувати волосся. Мода у нас така пішла – усі талалайченята мали довге волосся. А моєму татові Домовику, як і усім татам Домовикам, це не сподобалося. Зійшлися усі батьки на батьківські збори та й вирішили усіх талалайченят попідстригати. Вночі, коли усі талалайченята спали, попідстригали вони усіх своїх синів налісо. Прокинулися талалайченята, поглянули на себе у люстерка і жахнулися, бо побачили там когось лисого і навіть трішки страшного. Збіглися талалайченята, подивилися один на одного – усі однакові, мами рідні не впізнали.

- Хіба таке буває? – здивувалася Даруся. – Моя мама завжди мене впізнає!
 - Ще й не таке буває! – переконувало Талалайченя. – Так ось. Слухай далі. У нас, талалайченят, волоссячко не просте. У Кльоцника волосся попелястого кольору, у Жировика – фіолетове, у Банника – світло-зелене. Нас тільки по волосю й можна було розпізнати. А лисі – ми всі однакі.
 - А в тебе, яке волоссячко? – з цікавинкою в очах вигукнула Даринка.
 - У мене було русяве волосся, таке як і тепер, а посеред голови росло три золоті волосини. Це були не прості волосини. Вирвавши волосинку – можна було загадати бажання.
 - І я б хотіла мати три золоті волосинки! - вихопилося у Дарини.
 - А хто б не хотів! – буркнуло Талалайченя. – І я б хотів. Та тільки вже три золоті волосини не вирости й у мене. Через те я розізлився на тата Домовика. Йому на зло відпустив довге волосся. Бачиш? І вже тисячу років я з ним навіть не розмовляю.
 - Так не можна! – прожебоніла Даринка. – Це ж твій тато!
 - А ти б розмовляла, якби тебе твій тато трьох бажань позбавив? – насупилося Талалайченя.
 - Все одно. – подумавши, заперечила Даруся. – Вам треба помиритися.
- А Талалайченя її не слухає, горішки лузьяє та пісеньку наспівує:

Ой лихо моє чубатеє,
ніхто мене не сватає!

КОСО-КРИВО, АБИ ЖИВО!

- Талалайченя, ти вже прокинулося?! – гукнула Даринка.
- Не знаю?! – відповів голос з-під старого крісла.
- Бабуся попросила малину перебрати, допоможеш?!

- Мене на таке діло дома нема!
- Відмовляєшся... А я думала тебе малинкою пригостити...
- Малинкою? А якщо я не з того кінця почну?! Ти мене не сваритимеш?
– Талалайченя протерло очі й стало навпроти Даринки. – Добре, гуртом і каша краще їсться.
- Ось тобі миска, ось банка. У миску клади хороші ягоди, а в банку – погані. Зрозуміло?!
- У банку – хороші, а в миску – погані!
- Навпаки! – насупила брови Даруся і ледь стримала сміх.
- Яка різниця? Косо-криво, аби живо! – розлютилося Талалайченя. – Ти йому про діло, а воно тобі про козу білу! Все одно ж – малина.

Даринка змовчала.

- Здається, я й сьогодні Домовика чула. Тарілками і склянками дзенькав.
- Він такий! – насупилося Талалайченя. – Як рогата скотина вдається, то всіх коле!
- А ти злопам'ятний!
- Ти все по одній струні блудиш!.. А за що його любити, коли в нього душа рогата?!
- А я вірю, що він добрий...
- Слухай, якщо ти так думаєш – нехай він тобі й допомагає! –
Образилося Талалайченя і відвернулося. - Договоримося ми з тобою до синього пороху!
- Я більше не буду. – заспокоювала його Даринка. – Ось диви, яка велика ягода – з'їж!

Талалайченя проковтнуло і знову відвернулося.

- Я теж не всіх люблю. – сказала Даруся, закінчивши перебирати малину.
– І мене не всі люблять...

Нас люблять там, де нас нема! – промовило Талалайченя, покотившись по горищу, заспівало:

Гуляй душа в тілі,
Доки кості цілі!
Доки кості молоді,
Можна йти і по воді!
Душа в тілі скаче,
Доки кров гаряча!

- А в тебе є друзі?! – запитала Даринка.
 - А як же без друзів?! – здивувалося Талалайченя. – Кльоцник, Банник, Жировик, Ворстуха, Гонило, Пек (він і Пекун, і Пек-Осина, і Щезби), Нічниця, Ний, Попелюх, Скарбник, Хованець, Дюка, Грець, Лазник, Рожаниця... До речі, Рожаниця була в мене в гостях, коли тобі братика лелеки принесли. Вона завжди з'являється там, де є породілля.
 - А хто такий «породілля»?! – Даринка вперше чула це слово.
 - Приїхали! – мовило Талалайченя. – Так називають мам, яким лелеки дітей приносять.
 - Зрозуміло. – подумавши, сказала Даринка. – А я не бачила Рожаницю... і взагалі нікого не бачила.
 - Ти багато кого у своїй хаті не бачила! – засміялося Талалайченя. – нас багато. Адже один у полі не воїн! А в купі і беззубий собака гавкає!
 - Так і бабуся каже. – підтвердила Даринка.
- Талалайченя покотилося підлогою, примовляючи:

Ой бити б мене,
Неслуха,
Треба бити!

Та нема кому!..

ОСЬ ЯКБИ, ОСЬ ЯКБИ...

В РОТІ ВИРОСЛИ ГРИБИ!

- Талалайченя, ти де?! – здивувалася Даринка.

Поснідавши, вона, як завше, прихопила попоїсти і хутко побігла на горище.

- Чого кричиш?! – почувся голос з-під старого бабусиного вузлика. – Сон додивитися не дала! А такий любий сон приснився...
- Вибач, я ж не знала... Сьогодні ми з татом у ліс по гриби йдемо. Підеш з нами?!
- Сьогодні?! – задумливо перепитало Талалайченя, схопивши пакунок прямо з Даринчиних рук. - Сідай. У ногах правди нема. Сьогодні ніяк не можу. - Не дивлячись на Даринку, заспівало:

-

Ось якби, ось якби
В роті вирости гриби!
Ми б у ліс не ходили,
А сиділи б... їли!...

- У мене сьогодні багацько справ! Я ж не можу надвоє роздертися! Що ти без мене робити будеш?! – заспокоювало Талалайченя, помітивши сльози на Даринчиних оченятах. – Е-х! Жилося б пишно, їлося б смачно, та робити лячно!

- Я думала, що ми друзі...
- Друзі, друзі. Тільки дружба дружбою, а служба службою...

Даринка сумно стояла біля хвіртки. Баба Оля дістала із сараю два кошики: один, великий, - для тата, другий, маленький, - для Даринки.

- Чекайте нас під обід! – вигукнув тато вже на трасі.

Даринці було сумно розлучатися з її новим, чи не єдиним у бабусиному краї, другом.

- Чого така сумна?! – запитав тато, обіймаючи Даринку за плече, коли вони підходили до лісу.

- Зовсім ні. – мовила Даша і нахилила голову.
- Ти тепер доросла і маєш бути прикладом для братика. – мовив тато і усміхнувся.
- Я знаю! – буркнула Даринка під носа і поглянула у кошик. Їй здалося, що у ньому хтось ворушиться.
- Тихо! Це я! – прошепотіло Талалайченя.

Даринка усміхнулася.

- З ким ти розмовляєш?! – запитав тато вже в лісі.
- З грибами! – почервонівши, збрехала Даринка.
- І що ж вони тобі розказують?!
- О! – вигукнула Даринка. – багато історій!
- Невже?! – лукаво усміхнувся тато. – Тільки далеко не відходь. Щоб я тебе бачив!
- Ой голівонька моя, ойо-йой! – захникало Талалайченя. – Тут, у лісі, голоси відлунюються сильніше, ніж на горищі! А від цього у мене голова ще сильніше обертом іде.
- Звичайно. – погодилася Даринка. – Голова йде обертом тому, що ялинки і сосни виділяють багато кисню, і тому від чистого повітря голова обертом іде. Але кисень корисний для здоров'я!
- Що людині – добре, те свині – смерть! О-йо-йой-йо-йой! – Позіхнуло Талалайченя, аж лісом луна пішла. – Виміняв я шило на швайку. Пішов з тобою у ліс. Мені й на горищі, бідолашному, немає спокою!

Талалайченя позіхнуло і підійшло до Даринки. Дівчинка саме зрізала білий гриб.

- Клопот повен рот, а діла нема! Я, Дашо, страшенно стомився від усіляких відголосків, здається, голова виросла на цілих дві, а то й три! Хоч з одного боку воно й добре: кажуть, що одна голова гарно, а чим більше, тим краще.

ЯК ДАРИНКА І ТАЛАЛАЙЧЕНЯ

ЗАБЛУКАЛИ У ЛІСІ

- Ми з тобою вдома таке грибне свято влаштуємо! – пообіцяла Даринка.
- Відпочити б трішки...
- Уже скоро будемо дома.
- А ти мені лабетиків приготуєш!?
- Лабетиків? – здивувалася Даринка. – А що це?
- Сором, сором! – засміялося Талалайченя і покотилося по траві. – Сором не знати, що таке лабетики! Такій господині гріш ціна у базарний день! – тараторило Талалайченя і пояснило. – Лабетики – це пиріжки із сиром, шовковицями, малиною, вишнями і ревенем-коренем! У кожної куми свої пироги!
- У тебе сорочка забруднилася! – розсердилася Даринка і потягнула Талалайченя за рукав. А воно, наче в'юн, вивернулося і пострибало по траві.

Даринка закликає Талалайченя повернутися, а йому хоч би й хни: одно стрибає над травною, сміється та ще й приспівує:

Горе, горе
Штани поре!
Я над горем
Посміявся:
Не в свої штани
Убрався!

- Моя прапрабабця так співала колискову, що аж плакати було смачно! – мовило Талалайченя, вистрибнувши з-за дерева.
- А де вона тепер? – поцікавилася Даруся.
- О-о-о-о! – позіхнуло Талалайченя. – Далеко! Живе на сусідній вулиці...
- Та хіба ж це далеко?! – усміхнулася Даринка.

- Не став багато запитань, а то швидко постарієш! – пролопотіло Талалайченя. – Як голод, то й день довгий! А я вже страх як хочу лабетиків!

- Де ж тато? – оглянулася Даринка.

Поряд нікого не було.

- Е-ге-ге! – вигукнула Даринка. – Тату! Ти де?!

Проте у відповідь відлунилося голосом Талалайченяти: «та-ту, та-тусаю, ти де?!...»

Доокіл було тихо. За спиною вже дихала осінь. Лишень де-не-де погойдувалися крони дерев і падали листочки. Вони, ніби жовто-багряні човники, лагідно опускалися на трав'яне дно. У вечірній росі їм снилися кольорові сни.

Даринка зі страхом помітила, що швидко стемніло і похолодало. Дівчинка побачила, як над травою ходить сірий сум.

- Ой лишенько! - вигукнуло Талалайченя, підстрибуючи на місці. – Пропали наші літа молодії, пропали! Ми тут замерзнемо! Або ще гірше – нас живцем з'їдять вовки!

- Заспокойся! Ніхто нас не з'їсть! – мовила Даринка, хоча сама страшенно боялася вовків і темноти.

Проте Талалайченя її не слухало. Воно схопилося за голову, стрибало і підвивало так, що луна йшла лісом.

- Вночі ми з лісу не виберемося! - подумала вголос Даринка. – Значить нам необхідно подумати про нічліг.

- А в мене вдома тульський пряник захований, шоколадні цукерки та сни кольорові! – плакала Талалайченя, рукавом витираючи сльози.

- Я придумала, як можна налякати вовка! - радісно вихопилося у Даринки, і вона розповіла про свій задум Талалайченяті.

ЯК ТАЛАЛАЙЧЕНЯ НАЛЯКАЛО ВОВКА

Зробили вони так, як придумала Даринка. У хід справи пішло все: і гілля із дерев, і зілля, і навіть Даринчине намисто, котре їй подарувала хрещена матір на день народження.

Дівчинка лягла спати під ялинкою, а Талалайченя залізло на гілляку та й там спати примостилося.

Стало у лісі темно. Майже усі звірі сплять. Тільки пугач кричить та сірий сум снує над травною.

Страшно Даринці. Страшно і Талалайченяті.

Раптом похилилася трава, затріщало сухе гілля над землею, і перед Даринкою з'явився вовк.

- Дівчинко, дівчинко, - мовив вовк і принюхався до Дарусі. – А що ти робиш у темному лісі?!
- Сплю! – сміливо мовила Даринка.
- Спиш?! – засміявся вовк, ковтаючи слину. – А де твої тато і мама?
- Дома! – випалила Даринка, відчуваючи, як у неї по шкірі від страху забігали мурахи.
- Дома?! – здивовано мовив вовк. – А хіба ти не читала казок?!
- Не читала!
- Ти навіть не читала казку про Червону шапочку?!
- Ні. А про що пишуть у цій казці? – насміхалася з вовка Даринка.
- Ха-ха-ха! – зареготав вовк, подумавши про те, яку нерозумну дівчинку він зустрів у темному лісі. – Пишуть! Ой пишуть! – і вовк ще дужче зареготав.
- Сміється той, хто сміється останній! – мовило, сидячи на гілляці, Талалайченя.

Проте вовк так сміявся, що не почув того сміху.

- У казках, моя дорогенька, - облизуючись, мовив вовк, - пишуть про те, як я люблю дітей!
- Невже?! – зістрибнувши з гілляки, вигукнуло Талалайченя і голосно загавкало, занявкало, загелкотіло, засвистіло і зашуміло.

На вовка глянули два величезні круглі очища. Під місячним сяйвом вони переливалися синіми й зеленими кольорами. На голові у –Талалайченяти-Чудовиська стирчали велетенські роги, схожі на соснові гілки. Таких рогів вовк ще ніколи не бачив! А замість рук воно мало сплетені із зілля та вербового гілля довгі лапища, якими махало у вовка перед очима.

- Хто ти?! – тільки й устиг перелякано вигукнути вовк, адже він не очікував побачити тут ще когось. А надто таке чудовисько!
- У-гу-гу! – крикнуло на весь ліс Талалайченя і зареготало таким сміхом, як це робить лишень його тато Домовик, коли лякає рудих мишей!

Наполоханий вовк утік. Тоді Даринка із Талалайченям, насміявшись над сіроманцем, взяли кошика з грибами і пішли вузькою стежкою.

У лісі світало.

ЯК ТАТО ЗНАЙШОВ ДАРИНКУ

Сонце протирало очі своїми ніжними рожевими долонями...

Танцював на кронах дерев легенький вітерець...

Пташки годували пташенят...

Даринка і Талалайченя знайшли у лісі малинник і поснідали малиною.

- Мама з татом, мабуть, мене шукають. – Мовила Даринка й витерла руки хустинкою.

Мама завжди кладе Даринці у кишеньку носову хустинку. Тому хустинка пахла мамою. І Даринка заплакала.

- А що, коли ми ніколи не повернемося додому?! – із жахом від цієї думки запитала Даринка у Талалайченяти.
- Я не хочу так думати! – затуливши вуха долонями, буркнуло Талалайченя.
- Справді. Не треба думати про погане.

Даринку не покидала віра у те, що вже сьогодні вона буде вдома.

- Дивися! – вигукнуло Талалайченя і показало на великого ведмедя, що йшов прямо до них.
- Я знаю, що ведмеді люблять мед! У тебе часом немає меду? – Запитала Даринка, і не дочекавшись відповіді, мовила, - в мене теж!

Тим часом ведмідь розважливо і ліниво прямував до них. Побачивши Даринку і Талалайченя біля свого малиннику, ведмідь заревів і зупинився.

- Лізьмо на дерево! - вигукнула Даринка і хутко залізла на дерево.

Це вона вмiла робити, адже у баби Олі їй часто доводилося лазити по деревах і обривати вишні. Талалайченя залізло на дерево ще вище. Воно почало свистіти, ричати, някати, гавкати, реготати, як тато Домовик. Проте, на величезне здивування, ведмідь не втік. Він мовчки поглянув на Талалайченя і підійшов ближче до малиннику. Звичайно, ведмідь був дуже незадоволений тим, що Даринка і Талалайченя поїли майже всю його малину. Але у старого бурого ведмедя не було бажання ганятися за дітлахами, а тим паче лазити по деревах. Хоча ведмідь не гірше від Даринки вмів це робити.

- О-го-го! Дарусю! Ти де? – почула Даринка батьків голос. – Озвися! Доню!

- Я тут! Тату! На дереві! Біля малиннику! – закричала Даринка обернувшись, і побачивши недалеко батька.

Тато біг попереду. А за ним йшов чоловік у кумедному капелюсі. Чоловік тримав у руках гвинтівку. Відчувши запах пороху, ведмідь пішов геть. Даринка злізла з дерева і обняла тата.

- Доню, ми з дядьком Сашком тебе цілу ніч шукали! –почав було тато, але побачивши Даринчине хвилювання, він узяв дівчинку на руки.

Мама і баба Олія були щасливі бачити Даринку живою і неушкодженою. Вони обіймали і цілували її, витираючи сльози.

А Даринці було навіть приємно, адже дівчинка ще раз переконалася, що її люблять.

ЛАБЕТИКИ

- Де двоє їдять, там і третій наїється! – мовило Талалайченя, коли на підвіконні з'явилася постать, ще невідома досі Даринці. – Знайомся, – мовило Талалайченя. - Це – Кльоцник!
- Дуже приємно! – мовив Кльоцник і миттю всівся біля столу. – Я охороняю вашу комору від злодіїв.

Гість взяв пиріжок з грибами і понюхав його.

- Смачний лабетик! – мовив Кльоцник, не пережовуючи. І хутко, один за одним, проковтнув шість пиріжків.
- Квапся, але помалу! – зауважило Талалайченя.
- Усього хліба не переїси! – мовив ображено Кльоцник.
- Що там у тебе? – насупилося Талалайченя.
- З Банником учора посварився! – і обернувшись до Даринки, пояснив: Банник живе у лазні. Охороняє її. Страшна пика!
- Недобре то.
- Не буде добра, як між своїми вражда! – діловито погодилося Талалайченя. – Кішки гризуться – мишам привілля!
- Отож! А тут ще й на зло Пек об'явився. – Пробелькотів Кльоцник і повернувся до Даринки. – А Пек злий і підступний чортисько, що живе під землею. Він вчиняє бійку просто так, без причини, і приносить у хату біду. Так ось. Пек (курям на сміх!) по хаті ходить та приспівує, а Банник спить під припічком! А я йому кажу: ти б і маму рідну проспав! А він образився: не твоє діло, каже, хазяйнуй собі у коморі. А я йому й кажу: ось як Пек дасть тобі прочуханки – будеш тоді жити на вулиці! Дурень і все! – розлютився Кльоцник.
- Нема більшої біди, над лихі сусіди! – мовило Талалайченя і сердито додало. – Ми цьому шкідливому Пеку дамо березової каші скуштувати!
- Він узнає, чим кропива пахне! – додав Кльоцник.
- А мене з собою візьмете? – озвалася Даринка.

- Жінкам у чоловічих справах робити нема чого! – протараторило Талалайченя. – Твоя справа лабетики пекти!
 - Я – дівчинка, і мені хочеться пригод! – образилася Даринка.
 - Будуть тобі пригоди! – проторохтіло під носа Талалайченя. – Ось Пеку шию намилимо, тоді й пригоди будуть. А поки що сиди мовчки, ніби в рота води набрала, а не то...
- Талалайченя грізно глянуло на Даринку, і вона погодилася сидіти тихо.
- Щось цей Пек мутить, як біс у виру. – розповідав Кльоцник. – Чує моя душа, що лиха в домі хоче наробити...
 - Ой не треба лиха! – вигукнула крізь сльози Даринка. – У мене братик маленький...
 - Не хочеш – не буде! – мовило діловито Талалайченя і взялося за живіт. – Щось у мене живіт болить!
 - І в мене! – застогнав Кльоцник.
 - Ой-йо-йо-йо-йой! Мабуть, ми хату від горя завтра будемо рятувати. – прошепотіло ліниво Талалайченя. - А сьогодні трішечки похворіємо. Ось лабетики так лабетики! Самі в рота лізли!

ЯЗИК ЯК ПОМЕЛО

- Я зав'яз у борги по самі вуха! – жалілося Даринці Талалайченя. – Це все, між іншим, рятуючи дім!
- Дякую! Ти справжній друг! – мовила Даринка, погладжуючи Талалайченя по голові.
- Спасибі в кишеню не покладеш! Мені б лабетиків. Та побільше! – пробелькотіло Талалайченя. – Я заборгував і Кльоцнику, і Жировику, і Лазнику і...Пеку...
- Пеку?! – здивувалася Даринка. – Ви ж із ним боролися?
- За що боролися, та те і напорилися! – насупилося Талалайченя. – Ми зібрали гурт і вирішили, що війну у хаті влаштовувати не будемо. Сама

розумієш: багато народу та й дитя мале не хотілося лякати. Вирішили, так би мовити, підкупити Пека. Як ти думаєш: чим можна його підкупити?

- Лабетиками?!
- Молодець! Одгадала! – лукаво посміхнувшись, вигукнуло Талалайченя і висякалося у рукав. – Неси лабетики. Хай йому Пек!

Даринка принесла три пиріжки – з шовковицями, вишнями і малиною.

- Оце і все?! – здивовано буркнуло Талалайченя. – Так ми каші не зваримо. Неси ще.

Даринка принесла ще три пиріжки.

- Це ж тільки Пеку одному лабетики дістануться. А Кльоцнику, Лазнику... Один Жировик з'їсть усе й оком не мигне.
- Там баба Оля запитувала, куди я пиріжки несучу.
- А ти що?!
- Я сказала, що треба Пека підкупити, аби в хаті не ходив! – мовила Даринка і злякалася, поглянувши на очі Талалайченяти. Вони округлилися і стали подібні на дві зелені сливи.
- Ти усе зіпсувала!

Талалайченя залупало очима і три рази підстрибнуло до стелі. Потім всілося посеред кімнати і заспівав:

Ой бідний я бідний,
Та ще й бідолашний!

А коли закінчило співати, мовило:

- Нема ума – вважай каліка!
- Заспокойся. Бабуся не повірила. Вона подумала, що я сусідського пса пиріжками годую.
- Правду брешеш? – почухало потилицю Талалайченя.
- Я чемна дівчинка і ніколи не брешу! – образилася Даринка.

- Давай лабетики! А ти йди до бабці, та скажи, що сама усе з'їла!
- Вона не повірить! – мовила Даринка винувато.
- Так придумай щось! Чому вас там у школі навчають?! – тараторило Талалайченя. – Язик як помело!

Тоді Талалайченя почеберяло горищем, примовляючи:

Ой рятуйте,
Добрі люди,
Хоч лабетиком!

Даринка винувато дивилася, як це кумедне створіння взялося зносити до купи галузки кольорового скла, залізні пляшечки з-під парфумів, банки з-під консерви, бантики, шалики, гудзики, олівці, фломастери, фантики з-під жувальних гумок, старі мамині помади, навіть бабусині окуляри, які вона загубила минулого літа.

- Я так і знав! Так і знав! – заклопотано тараторило Талалайченя. – Язикатий друг – гірше ворога! Бачте, розказала вона мою таємницю! Нікому не можна вірити! Казала мама: не вір воді, бо втопишся!

Талалайченя обхопило увесь мотлох, котрий назбирався, і поклавши зверху голову, заплакало.

- Ти покинеш мене напризволяще, а в самої і за вухом не свербить! Де я тепер жити буду? Де я таке горище підходяще знайду? Ти думаєш, це так просто?!
- Талалайченя, у мене добра бабуся. Вона тебе не вижене.
- Зійшовся Яким з таким! – витираючи сльози гомоніло Талалайченя. – Хто обпікся на молоці – й на холодну воду дме!
- Даринко, з ким ти там розмовляєш? – запитала знадвору баба Оля.
- Лежачого не б'ють! – крізь сльози прошепотіло Талалайченя, припавши до підлоги.

- Мишей ганяю, бабуню! – озвалася Даринка і затулила уста долонею. Даруся страшенно не любила брехати, проте цього разу вона збрехала, аби не видати чужу таємницю!
- Тепер ти переконався в тому, що бабуся заклопотана і їй нема коли ганятися за талалайченятами!? – усміхнулася Даринка, але Талалайченяти на місці уже не було.

ЯК ТАЛАЛАЙЧЕНЯ ШУКАЛО ВЧОРАШНІЙ ДЕНЬ

- Я зайнятий! – озвалася Талалайченя, виглядаючи з-під гардини.
- А я тобі морозиво принесла! – сказала Даринка і заглянула під фіранку.
- Почекай зі своїм морозивом! Пропав...
- Може, я допоможу? – наполягала Даруся. – Хто пропав?
- Учорашній день! – знервовано буркнуло Талалайченя. – Ще вчора він був. Я його бачив. А сьогодні ніде знайти не можу!
- А він справді був? – перепитала Даринка, не знаючи, що й говорити.
- Був та загув! – Талалайченя втерло носа і жалібно мовило: Ось переведуся я на руді миші! Будеш тоді знати, як мене не доглядати! Як дурні питання ставити!
- Навіщо тобі той вчорашній день?! – переконувала Даринка товариша, доїдаючи морозиво. – Може, сьогоднішній день – кращий?!
- А ти знову за своє! Аби день до вечора! – пробелькотіло Талалайченя і втерло сорочкою ніс. – Хай і гірший, аби мій!
- А чому ж не твій?! – здивувалася Даринка. – Ти ж у ньому живеш. Значить – твій.
- Живу! – вигукнуло Талалайченя, а потім задумливо мовило: Живу, байдики б'ю, хліб їм, та хвости мишам кручу!
- Нащо тобі день вчорашній?

- Я вчора забув умитися! – витираючи долонями очі, жебоніло Талалайченя.
- А ти сьогодні вмийся за вчора! – запропонувала Даринка.
- Тоді сьогодні, виходить, я невмиваний буду!
- Так ти сьогодні вмийся і за вчора, і за сьогодні! - порадила дівчинка.
- А ти здогадлива! – мовило Талалайченя і почало умиватися.

Умивалося хвилин п'ять.

- Як ти думаєш, я вже вмився і за вчора, й за сьогодні? – перепитало Талалайченя.
- Ти й за завтра вже вмився! - усміхнулася дівчинка.

ШЕБУРШУНЧИК

- Звідки ці звуки?! – насторожено глянула Даринка на Талалайченя, коли почула шарудіння. – Раніше у тебе було тихо. Ну хіба що стояв гамір, коли плакав Ромик!
- Де?! – не менш насторожено перепитало Талалайченя, і, ніби згадавши, пролепетало: А! Це мій далекий родич – через п'яте коліно брат мого брата!
- Шебуршунчик! – мовив гість, вилізши з-під коробки, і подав Даринці руку.
- Дуже приємно! – мовила Даринка і була захоплена. Вона ніколи не бачила таких блакитних очей, як у цього невеличкого, трішки косоокого хлопчика.
- Йому негайно треба прописка! – протараторило Талалайченя.
- Прописка? – здивувалася Даруся. – А що це таке?
- Чому вас у школі вчать?! – діловито вицідило Талалайченя. – Без прописки ти ніхто в нашому світі! Тебе ніде нема.
- Нема? – здивувалася Даруся. – Хіба таке може бути?

- Аякже. Без прописки ти є, але тебе, водночас, немає. І де тебе шукати ніхто не знає. Без прописки Шебуршунчику не можна жити.
- А де ж тоді йому жити?
- У нас! – Мовило роздратовано Талалайченя. – Бо більш нема де. А йому що потрібно? – очі у Талалайченяти зробилися як дві перестиглі сливи. – Прописка! Ой бідний Шебуршунчик, бідний, та ще й бідолашний!
- У мене цієї ночі дім згорів! – жалібно мовив Шебуршунчик. – Уся рідня порозбігалася до близьких і далеких родичів! Ось і я до Талалайченяти прийшов.
- Великий світ, а Шебуршунчику нема де дітись! – насупилося Талалайченя. – Тепер розумієш?!
- Розумію. – Мовила тихо Даринка і глянула на Шебуршунчика. Він мав такий нещасний вигляд, що дівчинці захотілося плакати.
- Нічого ти не розумієш! - заперечило Талалайченя. – Прописка – річ не проста! У нашій хаті знаєш скільки прописано?! О-го-го! - Талалайченя задерло догори голову і почало бурмотати щось собі під ніс. – Один, два...п'ять...десять...Більше десятка душ! Минулого літа у Лазника хата згоріла! А позаминулої осені у Жировика... А що Талалайченя?! Талалайченя усіх на своєму горищі прописало. Усім місце знайшло. Тісно нам, але ніхто не ображений! Усім жити хочеться.
- Ой хочеться... - примовляв жалібно Шебуршунчик.
- Ми одного поля ягоди. - серйозно сказало Талалайченя. - У нашому житті так: знайшов – скач, а загубив – не плач. Сьогодні у Шебуршунчика хата згоріла, а завтра і в мене може згоріти! – і Талалайченя, тричі сплюнувши через ліве плече, постукало собі по голові.
- Ой може... - повторив Шебуршунчик і схлипнув.

- А хто дає, той має! – усміхнулося Талалайченя і почухало спину. – Годі повітрям торгувати. Будеш жити зі мною на горищі. Ось у тому кінці кімнати – під старою люстрою.
- Ой буду жити, буду жити, шебуршатиму! – зрадів Шебуршунчик і заплескав у долоні.

ЯК ШЕБУРШУНЧИК ВРЯТУВАВ РОМИКА ВІД ПЛАКСУНКІВ З КРИКСУНКАМИ

Маленький Ромцьо простудився і захворів.

Прилетіли до нього плаксунки з криксунками...

Як прилетіли так і сіли над Роминою люлькою. Посхиляли свої довгі дзьоби. Дим у вічі пускають. На що глянуть – усе в'яне. А очі у них завидющі, руки у них загребущі...

Замість сонечка дали Ромику дірку від бублика. А Ромик плаче, слізоньками заливається, моні пити не хоче. Плаксами і криксами обклали Ромика зусібч, аж на ньому мокрі пелюшки горять. І все волочаться довкола люльки, шиплять, димлять, слину ковтають, як голодне літо.

Плаче Ромцьо.

Плаче мама.

Плаче баба Оля.

Навіть кицька й та плаче.

Тому й Даринка прийшла до Талалайченяти сумна і невесела.

- Я сьогодні на лінивий бік встав! – мовило нехотя Талалайченя і перевернулося до Даринки спиною. – Сьогодні я нічого робити не буду!

Сіла Даринка посеред кімнати і заплакала.

- Не реви! – буркнуло Талалайченя. – Кажі, що там у тебе!
- Братик захворів... - ковтаючи повітря, мовила Даруся.

- Знаю, знаю! – кинуло Талалайченя. – У мене від його плачу голова тріскається, наче перестиглий гарбуз! А мені треба берегти свою голову. Вона в мене одна, іншої не буде! Я ж не змій триголовий!

Даринка ще дужче заплакала.

- Не реви, кажу. – спокійно мовило Талалайченя. – Одна бджола меду не наносить, одна ластівка весни не робить, однією рукою в долоні не заплещеш! – і подумавши, гукнуло Шебуршунчика.

Шебуршунчик в той час шарудів за гардиною.

Отож зібралися вони втрюх – Даринка, Талалайченя й Шебуршунчик і тихенько підійшли до люлі, де спав маленький Ромик.

- Ойо-йой! – прошепотів Шебуршунчик, зазираючи в люлю. – Це все накоїли плаксунки з криксунками! Тільки вони таке можуть!
- І що ж тепер буде? – мовила крізь сльози Даринка.
- Нічого не буде! - спокійно мовило Талалайченя. – Шебуршунчик знає, як їх прогнати.

А Шебуршунчик колами пішов біля Роминої люлі, розмахуючи руками, плюється у різні боки та ще й примовляє:

Добрий ранок, сливочки.

Добрий ранок, грушечки.

Добрий ранок, яблуньки.

Возміть Ромині криксунки,

Возміть Ромині плаксунки!

- Усе. – прошепотів Шебуршунчик, коли Ромик заснув. – Більше вони сюди не з'являться.

А сам спітнів, важко дихає та спльовує. Одне око дивиться на захід, а інше – на схід.

Даринка була така щаслива, що й не знала, як віддячити Шебуршунчику за його добро.

Баба Оля напекла лабетиків.
Мама знову була усміхнена.
А кицька навіть привела кошенят.
Усім весело і Даринці весело.
І Талалайченяті із Шебуршунчиком спокійніше.
Талалаять та шебуршать собі потихеньку, лабетики наминають та пісеньки співають.

ПРИЇДЖАЙ СКОРІШЕ!

На городі у баби Олі розцвіли айстри. А це означає, що у спину вже дихає осінь. Тому сьогодні мама пакує валізи, адже післязавтра Даринка піде у другий клас...

Баба Оля теж ходить сумна, бо вона бачить, як мама збирає валізи.

І так завжди, - помітила Даринка.

Можливо, сумний настрій навіює дощик, котрий частіше почав зазирати у вікна?! Він тепер прохолодний і трішки нагадує сірий сум. А, може, сумно тому, що бабусин сад час пофарбував у різні кольори, і тепер із дерев опадає на землю листя. Баба Оля згрібає його до купи і палить. Тоді над городом, ніби сірий невловимий дракон, повзе чорний дим і піднімається у небо.

У всіх сумний настрій.

Тільки Ромик веселий. Після того, як Шебуршунчик прогнав плаксунків із криксунками, Ромик тільки пильно дивиться на маму, коли хоче моні, або усміхається. Ромику добре. Він ще маленький. Йому не треба прасувати форму і фартушок, складати портфель. Не треба вчити уроки і кожного дня ходити до школи.

Вранці, доки мама і тато спали, а баба Оля готувала сніданок, Даринка піднялася на горище.

Як раз сумне Талалайченя заплітало косички. Даринка сіла поряд і взялася допомагати.

- Я прийшла попрощатися.

Талалайченя мовчки глянуло на Даринку і відвернулося.

- Покидаєш мене напризволяще?!

- Я обов'язково повернуся.

- Років через п'ятдесят повернешся? – жалібно глянуло Талалайченя.

- Через скільки? - усміхнулася Даринка.

- Хоча б через п'ятдесят! - повторило Талалайченя і втерло ніс рукавом.

- Я повернуся на зимові канікули!

- Правда?

- Звичайно. Ми з тобою такий Новий рік влаштуємо!

Коли Даринка виходила з бабусиного двору, вона оглянула будинок. І помітила, як у вікні стояли Талалайченя і Шебуршунчик. Вони тримали в руках плакат, на якому було написано: «Приїжджай скоріше!»

Даринка усміхнулася крізь сльози: «До зустрічі, друзі, у новому році!»

Збірочка віршів для дошкільнят «*Крута ворона*»

Синій світ

Синій киці сниться мишка,
Що по ліжку ходить пішки.
Синя тінь снує хвостата
В синю нірку коло хати.

Синя киця, синій сад,
Синій в небі зорепад.
Синій вітер за вікном,
Синя мрія за столом

В синє дивиться вікно,
Де ще жовтим все було.
Мріє киця в сні про синє –
Синю мишу в синім сні.

На дитячому майданчику

На майданчику ще зранку крик і плач!
Віднімає Даня в Тьоми синій м'яч.

Дітлахи всі в коло згуртувалися,
Один одного штовхають і питаються:

- Що за галас? Що за крик, і бій і плач?!
- Віднімає Тьома в Дані вже свій м'яч!

Тут м'ячів на вибір – будь-який!
І всі просяться до вашої руки.

Тут із жадними не дружать дітлахами!
Тут не допоможуть тато й мама!

Майже кожен хлопчик трішки знає –
На майданчику *чужого* не буває!

Де живе усмішка?

- Де живе небо?
- В синіх очах!
- Де живе вітер?
- В лелечих ключах.
- Де ходять капці?
- Втікають від змії!
- Дишуть на станціях
- Потяги мрій...
- Де тремтить крапля?
- В ромашки на вічку!
- Де живе усмішка?
- В Дані на щічках

Базар

Мавпа купила мапу.

Слон – стільці на балкон.

Лисиця украла спиці –

В'язати пастки синицям.

Ведмеді придбали меду.

Зайці – запашні хлібці.

Лось обрав пиросос.

Мишка маленька сіра

Кота у мішку купила.

У дзеркалі

Слон у дзеркало вдивлявся
Й не на жарт перелякався!
Навіть хоботом не рухав,
І прикрився власним вухом!
Але все ж не розгубився,
Хоч і вухом затулився:
- Хто у дзеркало вселився?! –
Слон у дзеркало дивився.
Але Хтось мовчав і слухав,
Слон бубнів й розвісив вуха.
Той, у дзеркалі, не стерпів...
(Хоч і мав залізні нерви!)
- Ти забув, коли вмивався,
Бо себе вже сам злякався!

Вечір

Жовта хмарка у криниці
Умивалася, мов киця.
Чорний кіт біля воріт
Залишив глибокий слід.
Сірий вітер – весь у дірки
А крізь нього світять зірки.
Сон торкається руки,
Облизав усі шибки.
Синє небо неозоре,
А з вікна весь світ – як море.

Секрет

Таємниця є у Ані
Про яку вона лиш Ірі
Розказала позавчора.
Вчора розказала Каті,
А сьогодні Марті.
Таємниця є у Ані,
Про яку вона лиш мамі
Розповість сьогодні.
Ну хіба розкаже й Алі,
Хоч вона сьогодні вранці
Відняла у Ані ляльку.
Не розкаже лише Маї,
Кращій подрузі своїй.
Як на зло! Вона з батьками
На Дніпрі відпочиває!
Маї в місті ще немає...

Зірка на сніданок

- Що у небі мерехтить?
Запитав малий Богданик.
- Зірка мерехка летить,
З неба впавши, – каже мама.
Вранці хлопчик сів за стіл
Й мамі хутко відповів:
- Забери від мене манку!
Хочу зірку до сніданку!

Художник

Намалюю синю птицю,
Золоту лахмату кицю.
Синій сад я намалюю,
У якому не нудьгують.
Намалюю день червоний,
Фіолетового дзвона.
Хай і песик не сумує
І його я намалюю
Кольорового усього!
Забруднив усю підлогу –
Кольоровими слідами
Робить стежечку до мами.
Намалюю жовту днину
І рожевеньку дитину,
Помаранчевого зайця
І собі блакитні пальці.
Полосатий подорожник,
Справжній я тепер художник!
У клітинку жовті ночі...
Намалюю – що захочу!

Ди-ви-на!

Диво-диво-дивина
Сіла миша на слона!
І регоче, і танцює,
Слон іде собі й мізкує.

Диво-диво дивина
Впала миша зі слона!
Слон про себе усміхнувся
Плеснув вухами, нагнувся.

Але вуха він повісив
І сказав усе до ладу:
- Тепер я на тебе злізу
Й танцюватиму ламбаду!

Важка математика

Рахувати вчили білченя,
А воно рахує навмання.
- Ось, приміром, - каже вчитель Шпак
(Рахувати всіх і все мастак!), -
Он на тій гіллі по два горішки,
А на цій – по десять, більше трішки...
Скільки буде разом, як зірвати?!
Білченя кивнуло винувато:
- Я горіхи не порахувало,
Як ті гілки вчора обривало.

Нензи

В нашої Інеси
Завелися нензи!
І стоять вони в кутках,
Плачуть в мами на руках...

Ось такі в Інеси
Вередливі нензи!

Відірвали зайцю хвіст,
І погризли ляльці ніс,
Розгойдались на сльозі,
Розкрутились на нозі...

Ось такі в Інеси
Хитромудрі нензи!

Справжній друг

Дощик теплий і патлатий
Порядкує біля хати.
Він ганяє комарів
І танцює на столі.
Налякав сіреньку мишку,
Що сховалася за книжку.
Налякав і маму, звісно,
Що забула знять білизну.
Налякав і тата з братом,
Що пішли гриби збирати.
А я з дощиком дружу –
Й по калюжах з ним біжу!

Лист до Святого Миколая

Я тобі малюнок намалюю,
Де шасливі всі на світі діти.
На Північний Полюс надішлю я –
Де Північне сяйво дивне світить.
Попрошу у тебе, аби свято
В нас було чудове неодмінно
Дітлахів на світі так багато,
Що тебе чекають з нетерпінням.
Намалюю разом щастя й долю,
Й ти у мене будь що попроси.
Надішлю листа тобі на полюс
Ти ж відповідаєш на усі листи!?

Полуничка

Прокинулась, протерла вічка
Маленька біла полуничка.
Коли вона рум'яна стане –
Її зірве для мене мама.

Хитрий лис

Лис крутився біля білки...
- Горе, каже білка, й тільки!
Горе, горе штани поре! –
Каже білка й хутко в нору!
- Годі вам мене смішити! –
Мовив хитрий гордовито:
- Я над горем посміявся
Й не в свої штани убрався!

Перший сніжок

Хмарка біла й волохата
Дивиться у нашу хату.
Привела сніжок на луки –
Трепетно взяла за руку.
Він іде собі тихенько,
Бо сніжок той ще маленький!

Сонячний зайчик

Жовта плямка волохата
Залетіла в нашу хату.
Політала-політала
І ні в кого не спитала –
Ані тата, ані неньку,
Де сховавсь Богдан маленький.
Він літає уві сні
І наспівує пісні.
Жовта плямка волохата
На подушку сіла спати,
Ще світлішим стало личко,
Як поцілувала в щічку.

Крута ворона

До нашого балкону
Прибилася ворона.
Може, біла, може, сіра,
А може й, червона.

Підбігає зайчик
На ім'я Богданчик:
- Розкажи, вороно,
Виглянь із балкону, -
Чи ти біла, чи ти сіра,
Чи, може, червона?!

І розкаркалась ворона,
Поправляючи корону:
- Я не біла і не сіра...
Я – крута ворона!

Чучундра

Чучу!

Чучу!

Геть Чучундра!

Ми тебе спіймали

І в мішок сховали!

Не з'їси ти козеня,

Не захопиш кошеня,

Не заплутаєш коня

І дорогу навмання!!!

Ми гуртом всі зберемось

І за вуха намнемо!

Щоб курчаток ти не крала

Й нас, хоробрих, не лякала!

Лиш мішечок розв'язали –

З сміху майже повмирали!

Із мішка нам:

- Хрюк-хрюк-хрюк! –

Тут сидить малий *СВИНЮК!*

МЕТЕЛИК І СВІЧКА

(Драма для дітей)

ДІЙОВІ ОСОБИ:

Оповідачка – жінка.

Безіменний хлопчик, який мріяв стати метеликом – хлопчик років дванадцяти, худенький, кучерявий, вдягнений у яскравий.

Яблунька – юнка з довгими косами, у які вплетені зелені стрічки, вдягнена у сукню з довгими розлогими рукавами, оздоблена червоними яблуками, виготовленими із велюру. У білих черевиках і віночку із білих квітів. На плечі у неї сидить птах.

Реставратор – старий чоловік зі зморщеним чолом і довгими сивими вусами. Одягнений у вишиванку, старі полатані штани і зношені чоботи.

Актор у капелюшку – легінь у чорному капелюшку, білій сорочці, чоботах.

Актор із парасолькою – легінь із кольоровою парасолькою, одягнений у дощовик і чоботи.

Режисер – чоловік в окулярах і костюмі.

Панікер – сивочолий дідусь із великими переляканими очима, неохайно одягнений.

Квіткарка – усміхнена бабуся. Вдягнена у халат і капці.

Тополина пушинка – дівчинка у білій сукні, білих черевиках. На голові у неї заплетений вінок із волосся, прикрашений білими квітами і пір'їнками.

Коза – дівчинка, з маскою кози.

Флюгер – дідусь із довгим волоссям, котре розвіюється на вітрі.

Ошуканець – юнак у жебрацькому одязі, з кишень якого випадають копійки.

Сновида – чоловік із заплющеними очима, у піжамі.

Свічка – дівчинка років дванадцяти. В довгій оранжевій сукні, оздобленій блискітками. Волосся зібране в гульку. На голові корона.

СЦЕНА ПЕРША

Поволі сцену осяває світло. Виходить Оповідачка. Світло струменить слідом за Оповідачкою і миготить по сцені.

Оповідачка. Був собі хлопчик. Я його колись знала. Він не пам'ятав свого імені. Бо його батьки померли дуже давно, тому про своє ім'я йому не було у кого запитати. Безіменний хлопчик якось розказав мені, що давно мріяв стати метеликом, адже метелики мають кольорові крила і вміють літати.

Піднімається завіса. На сцені - у вікні Дитячого будинку сидить Безіменний хлопчик і мріє. Грає легенька музика.

Оповідачка продовжує. Безіменний хлопчик так довго мріяв, що одного разу наважився стати на підвіконня дитячого будинку.

Хлопчик підводиться і кривиться від болю. Повільно за спиною у нього з'являються крила.

У цей час оповідачка продовжує:

Раптом хлопчик відчув за спиною біль, здавалося, ніби його шкіра між лопатками тріскалася. Це відчуття було не схоже на біль, котрий він відчував раніше. Біль був схожий на зростання. Але хлопчик був маленький, тому ще не знав, як болісно виростають крила.

Безіменний хлопчик махнув крилами. Світло осявало Безіменного хлопчика і він усміхався і дивився на небо.

Оповідачка продовжує. Хлопчик став метеликом, бо дуже хотів ним стати. Хоча тоді він ще не знав, що усі мрії дітей завжди здійснюються. Це трапляється тому, що кожне бажання, коли його загадує дитина, летить до своєї зірки, яка має чарівну силу й робить усе можливе і неможливе для його здійснення.

Оповідачка поволі відходить убік і зникає за завісою.

Метелик оглянувся на підвіконня і злетів. Відчуття польоту захопило його, адже тут, у повітрі, він став надто далеким від земних проблем. Він був таким легким, ніби вітер. Раптом метелик побачив яблуньку. Вона стояла тиха і печальна. Вона була схожа на маленьку наречену, струснувши з вій росу.

Метелик (співчутливо): А чому ти така печальна?

Яблунька: Бо прийшла моя пора.

Метелик: яка пора?

Яблунька (Спокійно): У кожного – своя пора. Моя пора – весна.

Метелик(наполегливо допитується): Ти виходиш заміж?!

Яблунька (усміхається): Я кожної весни виходжу заміж.

Яблуня поправила фату із тремтливих пелюсток. А метелик торкається її сукні.

Метелик (захоплено): І тобі не набридає?

Яблунька: Я дуже люблю свого нареченого, тому і кожного року виходжу за нього заміж, як уперше...

Метелик (задумливо): А він, твій наречений, тебе любить?!

Яблунька(усміхається): Смішний ти. Він не може мене не любити, бо я його яблуня. Звідки ти? Раніше я тебе тут не бачила.

Метелик: Я – безіменний хлопчик, котрий мріяв стати метеликом. А ти, напевно, знаєш, що усі дитячі мрії колись обов’язково здійснюються. Тому й у мене виросли крила. Тепер я можу літати.

Яблулька: А ти сумуєш за своїм домом?

Метелик (знизує плечима): У мене немає дому.

Яблуля співчутливо похитала верховіттям і обійшла метелика.

Яблулька (здивовано): А де ж ти жив?

Метелик (сумно): У дитячому будинку. Мені було трохи шкода його покидати, проте я відчував, що там мене ніхто не любить по-справжньому.

Яблулька (її очі загоряються від здивування): А як це любити «по-справжньому»?

Метелик (замислився): Так любити, як можуть любити хіба що батьки. Але їх у мене немає. Коли вона хворіє, то ти доглядаєш за нею. Коли вона зробить шкоду, ти прощаєш її... Коли ти когось любиш, тоді з радістю віддаєш йому найдорожче, що в тебе є.

Яблулька (радісно вигукує і піднімає руки до сонця) : Зрозуміла. Ось чому я завжди радо віддаю йому своє останнє яблуко!

Метелик: Тоді ти знаєш, що таке любов!

Яблулька: Певно, люди, які не знають, що таке любов, завжди злі й нікому непотрібні. Це ж так печально, коли тебе не люблять...

Грає легенька музика. Чути голоси птахів.

Метелик (з відчуттям ображеної дитини): Коли тебе не люблять – стає справді самотньо і безрадісно. Проте, стає страшно, коли ти нікого не любиш, і – моторошно, коли тобі немає кого любити.

Яблуля усміхнулася. Зірвала яблуко і віддала Метеликові..

Яблунька (кружляє навколо метелика): Я – щаслива! У мене є небо. А на ньому – сонце, у яке я змалку безтямно закохана.

Метелик (дивиться захоплено на яблуню): Я б теж почувався щасливим, аби мені було кого любити!

Яблунька і Метелик беруться за руки і кружляють разом. Грає музика. І вони підспівують у такт.

СЦЕНА ДРУГА

Голос оповідачки: Довго він літав, доки не натрапив на острів. На цьому острові була всього-на-всього одна довга вулиця. Проте, й та була безлюдна. Здавалося, що будинки на цій вулиці стояли порожні й понурі.

Сцена оздоблена квітами, деревами, де-не-де стоять будинки. На сцену виходить Метелик. Він підлітає до квітки і нюхає її. Потім оглядається навколо і сумує.

Метелик: Мабуть, я не знайду тут когось, кого б зміг полюбити. Тут немає жодної живої душі!

На сцену виходить Реставратор. Він похнюплено йде назустріч Метеликові.

Метелик (зрадівши): Чого ви такий печальний?

Реставратор (ніби сам до себе): Бо я – вже давно не я.

Реставратор обхопивши голову руками. Метелик, не розуміючи, знизує плечима і облітає Реставратора навколо, розглядаючи)..

Метелик: Хіба таке може бути?

Реставратор (приречено): Звісно. У мене не змінився колір очей, зріст, у мене, як і колись, дві руки і дві ноги...Проте, я втратив щось дуже важливе, щось невидиме, щось таке, чого людським оком не побачити.

Реставратор несе в руках ікону і дивиться захоплено на неї.

Реставратор: Розумієш, я – реставратор. Колись я міг відновлювати картини геніальних художників (*він показує метеликові ікону, що тримає в руках*). Потім моїй родині жити ставало все важче і важче, тому я брався і за халтуру. Минали роки. А я змушений був виживати підробітками. Так незчувся й коли, з майстра я перетворився на ремісника.

Реставратор поклав картину під квітку, з відразою підніс руки до своїх очей і заплакав.

Метелик (втішаючи): Ремісники теж потрібні!

Реставратор (роздратовано обходить Метелика): Авжеж, потрібні. Але я – майстер, розумієш різницю? **Я втратив себе.** Свою суть. Це я зрозумів, коли мені принесли реставрувати ікону. Не просту ікону, а намальовану святим. (*Стишує голос, ніби говорить по-секрету*) Це дуже тонка робота, яка вимагає глибини і чистоти людської душі. За таку роботу реміснику не варто братися, тут потрібен справжній майстер, інакше робота не вийде! Розумієш?

Реставратор знову піднімає ікону і захоплено дивиться на неї). Метелик задумався і сів під цю квітку, звідки реставратор забрав ікону.

Реставратор (приречено, зі сльозами на очах): Я не можу підійти до цієї ікони вже третій день. (*ніби здригаючись від своїх слів*) Страх, як отрута,

паралізує душу. Мені здається, що я розучився реставрувати, бо мої руки панічно бояться братися за роботу, яка вимагає руки справжнього майстра.

Метелик (покачуючи стебло квітки) : Може, ваша душа просто заснула? – запитав метелик.

Реставратор не дослухається до слів Метелика і продовжує шепотіти

Реставратор: О! Мабуть, безпомічними руками, які бояться тонкої роботи, на майстра дивиться його смерть.

Метелик (підлітає до Реставратора і торкається його плеча): Певно, ваша душа тимчасово заснула!

Реставратор скоса дивиться на метелика.

Метелик (радісно): Може, вона заснула, як засинають на зиму ведмеді?!

Реставратор: Ти хочеш натякнути, що моя душа, моя майстерність, просто заснула собі на певний час? (вибухає) Що за ахінея? У мені помер майстер! Розумієш!? Ось у чому моя трагедія!

Метелик: Може, це не смерть, а **відродження**? (Метелик змахнув крилами, вирвав квітку і підніс її реставратору) Я теж колись був безіменним хлопчиком. А тепер я – метелик. Ви думаєте, що мені не боліло?! Я думав, що розпадаюся на дві половини. А то росли мої крила!

Реставратор (відвертається від квітки): У тебе інше. А я не можу працювати, як колись...

Метелик: Ви мучитесь, бо прийшов час прозріння. А це – означає «бачити». А коли ти «бачиш», ти «знаєш». А коли ти «знаєш» – ти **можеш змінити**. Отож, невдовзі будуть зміни. А якими вони будуть – залежить від вас.

Реставратор підняв голову і подивився на метелика.

Реставратор (наївно): Ти справді був хлопчиком?

Метелик: Був!

Реставратор: А чому ти став метеликом?

Метелик (Метелик глянув у небо): Бо мені завжди подобалася висота.

Реставратор: Раніше я *бачив* світ довкола себе, я *відчував* кожну лінію на картині, я відчував, як ростуть намальовані дерева, як пливуть намальовані хмари, як шумить намальована трава. Я це відчував, бо мав незаплямовану душу. А потім, коли в моїй роботі гроші зайняли перше місце, я переймався тільки виживанням, а згодом – тільки збагаченням...Мабуть, моя душа справді заснула.

Метелик (поглажуючи Реставратора по плечу): Вам треба навчитися знову бачити світ!

Реставратор (Він залюблено глянув на ікону): Куди поділася моя майстерність?! Важко, але я зараз візьмуся за ту ікону. Я сидітиму день і ніч. Якщо треба – я малюватиму сльозами і кров'ю, але я її відновлю!

Метелик змахнув крилами, а реставратор заплакав.

Реставратор (крізь сльози): Ти дуже хоробрий, бо наважився із хлопчика обернутися на метелика! А це дуже небезпечно! У світі так багато мисливців, котрі полюють на метеликів...

Реставратор, притискає ікону до грудей і зникає. Метелик змахнув крилами.

Метелик: Здається, я вже трішечки полюбив цього бідолашного реставратора і його трагедію!

СЦЕНА ТРЕТЯ

Чуються пташині відголоски. Метелик сидить на квітці, що виросла над водою, обійнявши її, і думає про висоту. Голоси лунають із будинку навпроти. Метелик підходить до будинку і бачить там акторів. Вони у костюмах. Актори сперечаються і чубляться.

Актор у капелюшку (Поправляючи капелюха): Це ти вкрав золоту монету! *(підходить близько до актора з парасолькою і шепоче)* Я бачив, яке крісло ти собі за неї купив!

Актор із парасолькою (голосно): Подивіться на нього! Я довго збирав гроші на те крісло! *(Підносить руки угору)* Я своїми мозолями його заробив! А ось ти тримаєш монету у себе під подушкою! Я бачив, як ти крадькома діставав її вночі! *(сміється)*

Актор у капелюшку (Голосно): Під подушкою я тримаю ліки від безсоння!

Актор із парасолькою (регоче): Авжеж, ліки від безсоння тобі потрібні, аби стерегти вкрадену у держави, а значить – у нас усіх – монету!

Збоку сидить чоловік і спостерігає за дійством. Метелик підходить до незнайомця.

Метелик: А що тут відбувається?

Незнайомець (роздратовано): Хіба не бачиш, йде вистава!

Метелик: А ви – глядач?

Незнайомець насунив брови. А Метелик змахнув крилами.

Незнайомець(голосно): Я режисер!

Метелик(винувато): Вибачте. То, значить, усе, що тут відбувається, ваш задум?

Режисер: Якби ж то! Актори стали *некерованими*. На сцені вони вирішують власні проблеми, згадують особисті образи і бозна-що! І вистава переростає у безлад. Це нестерпно! (*махає віялом, котре дістає із кишені штанів*).

Метелик (здивовано): А чому ви не замініте акторів?

Режисер(підносить очі вгору): Із задоволенням.! Але *інших* акторів у мене немає! Я безсилий щось зробити, бо це дійство уже не залежить від мене. Воно – самоплинне.

Метелик із співчуттям дивиться на Режисера. Режисер дістає бінокль і дивиться на своїх акторів.

Метелик (співчутливо): Як же вам допомогти?

Режисер (дивиться у бінокль) : Можливо, колись мої актори схаменуться і зрозуміють, що у кожного є своя місія у цьому житті: аптекар має бути аптекарем, учитель має бути учителем, лікар – лікарем, президент – президентом. (*Сплювує*). А коли аптекар виконує роль президента – стає страшно навіть спостерігати за цією виставою. Розумієш?

Метелик облетів довкола Режисера і сів навпроти нього. Режисер дивиться на Метелика з підозрою.

Метелик: Пане режисере, а я теж не виконую свою роль. Я колись був безіменним хлопчиком і ходив по землі, а потім став метеликом і тепер літаю.

Режисер: Не може бути!

Метелик змахує кольоровими крилами прямо над головою режисера.

Режисер (приречено): Як у світі все перемішалось! (*Дивиться а Метелика через бінокль*) Ти справді метелик! І що найцікавіше – я з тобою розмовляю!

(Режисер потер очі, знову глянув у бінокль) Я, мабуть, перепрацював або у мене їде дах. Мені потрібен спокій. Я забув, коли відпочивав!

Режисер,, розмахуючи руками, ніби бачить привида, пішов геть. Метелик усміхнувся услід Режисеру.

Метелик (до залу): Бідолашний! Він так довго жив у своєму світі, у своєму задумі, що переплутав гру із реальністю. Він намагається загнати світ у рамки свого задуму, але світові у цих рамках затісно. Бо світ такий різний і дуже мінливий.

СЦЕНА ЧЕТВЕРТА

Метелик сідає на виднокіл біля будинку. З будинку виходить чоловік. чоловік оглядається на всі боки. Вигляд у нього насуплений.

Метелик: Доброго вам дня, добродію!

Панікер (з підозрою оглядає метелика): Доброго... доброго... Ойо-йой!
Цей нахабний хлопчисько сів на мій виднокіл!

Метелик (винувато): Перепрошую.

Панікер(розгнівано вигукнув): Ти ж його зіпсуєш!

Метелик: Не переживайте, добродію, я легенький, мов пір'їнка...

Панікер: Він пофарбований! Ти його, мабуть, уже зіпсував!

Метелик дивиться на виднокіл, знизує плечима і пересідає на вікно.

Панікер (бігає навколо метелика): Рятуйте, люди добрі! Він усівся брудними лапами на моє кришталево-прозоре скло!

Метелик зітхає. А Панікер штовхає його у спину..

Панікер: Дурень!

Метелик (наївно): Зовсім ні! Я хлопчик, котрий перетворився у метелика.

Панікер (голосно): Я так і знав! Ти – аферист!

Метелик (наївно): Я хлопчик, котрий перетворився у метелика.

Метелик плескає крильцями. А панікер чухає голову, оглядаючи Метелика.

Метелик: Я хочу з вами поспілкуватися.

Панікер: Я зрозумів твій підступний план. Ти сів на дорогу, аби я тебе не побачив і задавив! Тоді мене посадять у в'язницю! А я не винний! Я всього-на-всього жертва обставин! Проте, тобі мене не обдурити!

Панікер витріщив очі і забігав по своєму обійстю. Метелик, усміхнувшись, стомлено зітхнув, а панікер насунив брови.

Метелик: Добродію. Прислухайтеся до мене. Я маленький хлопчик, котрий перетворився у метелика. І я не хочу заподіяти вам зла. Мені сумно, тому я хочу просто поговорити з вами!

Панікер (підозріло): У тебе не було підступного плану?!

Метелик крутить головою.

Метелик: А чим ви займаєтеся?

Панікер (голосно): Панікую!

Метелик: А як це?

Панікер (Пригадуючи): По-різному! Наприклад, з мухи роздуваю слона.

Метелик уявляє собі картину, як цей чоловік ловить муху, а потім з усієї сили дме у неї, аби вийшов слон, і усміхається.

Метелик (вбік усміхається): Мабуть, у вас не завжди виходить! Тобто, я хотів сказати, що це дуже складно.

Панікер(захоплено): Зовсім ні.

Метелик (насміхається, але робить це по-доброму, аби не розізлити панікера): Мабуть, ви з мухи робите маленьке слоненя, а не слона. (показує руками) Бо слона дуже важко надути. У вас на цілого слона й повітря не вистачить.

Панікер махає руками перед очима в Метелика, ніби зловив муху і дмухає в кулак, ніби надуваючи її. Він дме з усієї сили. З його очей крапають сльози, й обличчя стає червоне, як буряк. Панікер рахує дні.

Панікер: один, другий, третій...(захоплено) Я ж казав тобі!

Панікер, витер піт і впав на землю. Метелик кличе лікаря. На сцену вибігає лікар і оглядає панікера.

Лікар: Я приписую вам спокій. І забороняю з мухи роздувати слона. Адже це, виявляється, дуже важка і небезпечна для здоров'я робота.

СЦЕНА П'ЯТА

Квіткарка поливає троянди. Метелик підлітає до неї. Квіткарка здивовано дивиться на Метелика.

Квіткарка (здивовано): На нашому острові давно не літали метелики!

Метелик (усміхається): Я незвичайний метелик, а безіменний хлопчик, який обернувся на метелика, бо мріяв літати.

Квіткарка крутить головою, не відриваючись від своєї справи.

Метелик: А де поділися з вашого острова метелики?

Квіткарка (поправляє фартух, витерши об нього руки) : Це довга історія. Колись тут було багато метеликів. Вони літали скрізь і забавляли людей. Проте царю, котрий на той час панував на острові, приснився сон, у якому стара віщунка пророчила, що він помре від цих метеликів. Цар розгнівався і наказав мисливцям, котрі полюють на метеликів, виловити їх і знищити. Ось так зникли з нашого острова метелики.

Метелик (здивовано): Але ж ми й так беззахисні!?

Квіткарка: Цар потім сам жалкував. Проте, метеликів було вже не повернути. Замовляли їх аж за Чорним морем. Але чужинські метелики, як виявилось, у нас не приживаються. Тому ти перший метелик, якого я побачила за останні сорок років.

Метелик нюхає троянду і усміхається.

Метелик: Які красиві ваші квіти!

Квіткарка (радісно і печально водночас): Мені не дав Бог своїх дітей, тому я все життя вирощую квіти. Квіти, як діти. Вони такі ж прекрасні й такі ж примхливі. І найбільш беззахисні на цій землі. Тому їх дуже легко зірвати чи затоптати. Але природа створила квіти для того, аби ми їх любили і поливали, адже тоді вони ростимуть красивими і радуватимуть нас своїми кольорами й пахощами.

Квіткарка з любов'ю оглядає свій двір. Метелик підлітає до кожної квітки, заглядає у неї. Квіткарка любить метеликом, йдучи слідом.

Квіткарка: А ще квіти уміють говорити. Це найліпші порадики і друзі. Вони заспокоюють мене, коли плачу, і лікують, коли хворію.

СЦЕНА ШОСТА

Метелик сидить на видноколі і дивиться на зірки. Його увагу привертає чоловік із заплющеними очима, котрий іде дахом одного з будинків. Метелик підлітає до чоловіка.

Метелик (несміливо): Куди ти мандруєш?

Сновида: Світ за очі!

Метелик: чому?

Сновида (сумно): Бо мене ніхто не любить. Дружина кожного дня свариться. А діти вимагають від мене тільки грошей. Я важко працюю, аби їм догодити, проте це, здається, неможливо. Чим більше я намагаюся догодити, тим менше вони люблять і поважають мене. Так жити нестерпно! Я відчуваю себе товстим гаманцем, а не чоловіком і батьком...

Метелик: Мені дуже шкода.

Пауза.

Сновида (йдучи по видноколу в інший бік): Ми повинні берегти тих, кого любимо!

Пауза.

Метелик: Що ж тепер буде?

Сновида (похитуючись на одній нозі): Не хочу більше нікого бачити, тому йду!

Метелик (летить слідом за ним): Можна я вас буду любити?!

Сновида (здивовано): А ти знаєш, що це непросто? Знаєш, скільки потрібно терпіння і щоденної клопіткої праці, аби виростити хоч одну квітку?! Це вдається не кожному.

Метелик: Я намагатимуся.

Сновида: А ти вмієш розуміти і пробачати?!

Метелик задумано дивиться на сновиду і щось було хоче сказати. Тим часом сновида похитнувся й полетів із даху. Переляканий метелик довго літав доокіл, проте так ніде й не знайшов чоловіка із заплющеними очима. Той, ніби розчинився у повітрі.

Метелик (подумки): Чому мені так не щастить?! Як тільки починаю когось любити, він безслідно зникає!

СЦЕНА СЬОМА

На сцені – Метелик, роздумуючи, мандрує уздовж ріки... Він дивився, як розходяться водяні кола, коли якась із глибоководних рибин, граючись, вистрибувала у повітря. Метелик бачить легеньку, ніби розмиту, білу плямку. Вона повільно летить над річковими вербами і, зачепившись за листочок, важко дихає. Він підійшов до білої плямки.

Метелик (співчутливо): Ви хвора?

Біля плямка (захекано): Я важка!

Метелик: А що ви робите на цьому листочку?

Біля плямка затремтіла, затулившись листочком. І метелик зрозумів, що так вона сміється.

Біла плямка: Я не біла плямка, а тополина пушинка! Я прилетіла здалеку. Ми, тополіні пушинки, можемо пролітати десятки кілометрів від батьківського дому. Вчора я ночувала у пташиному гнізді... Тепер шукаю місце, куди можна було б упасти!

Метелик здивовано дивиться на Тополину пушинку.

Метелик: Навіщо?

Тополина пушинка: Бо у мені дозріло зернятко, і я стала важкою, аби подорожувати... Я шукаю свій дім, свою землю. Я впаду у неї, щоб потім вирости деревом...

Метелик захоплено слухає тополину пушинку і водночас крадькома розглядає її. Тополина пушинка летить за вітром, кружляючи, і зникає за кулісами.

Метелик (подумки): Невже у маленькій білій плямці, легшій, мабуть, навіть за мрію, дозріває зернинка?! І як можна пояснити, що потім із цієї малої зернинки виростає кремезне дерево!?

СЦЕНА ВОСЬМА

На сцені – будинок із табличкою «Тут живе учений». На столі – купа книг і стакан мінеральної води. На підлозі лежать аркуші паперу і розкидані ручки. Метелик сів біля ученого. Той дуже зрадів метеликові, і навіть усміхнувся. Проте, через мить учений насупився.

Учений(сама до себе): Чому винаходи вчених не завжди з користю обертаються для людства?

Метелик невпевнено знизує плечима.

Учений (приречено) : І я не знаю! Подивись у вікно!

Метелик підняв голову. У саду ходять роботи. .

Учений (показує на роботів): Це я їх створив, аби людині легше жилося!
Вони мали б допомагати людині по господарству, виконувати важку розумову і фізичну роботу.

Метелик: Це добре.

Учений (скаржиться): Проте, роботи вийшли з-під мого контролю і тепер роблять тільки те, що самі захочуть!

Вчений обхоплює голову руками.

Учений: Уявляєш? Роботи збираються піти війною на людство!

Метелик (злякано): Кепсько. (перелітає на вікно).

Учений: Якщо буде війна між роботом і людиною, то, звісно, загине людина. (бере стакан із водою і п'є). Адже роботи навчилися швидко розмножуватися і самовдосконалюватися. Роботи швидко займають керівні посади. Вони страшенно жорстокі начальники... Можливо, що зовсім скоро людині не буде місця на цьому острові й навіть на всій планеті Земля!

Метелик (здивовано): Невже роботи сильніші за людину?

Учений (приречено): Людина думає серцем, а в робота у голові закладена спеціальна програма, яка виконує усі мисленнєві операції. А коли йому накажуть когось убити, він зробить це бездумно, не вагаючись. А людина може й заплакати, бо боятиметься. Розумієш?

Метелик: Здається. А що ж тепер буде з островом і Землею?!

Учений (приречено): Не знаю. Я думаю.

Голос оповідачки: Метелик теж задумався. Йому шкода було залишати бідолашного ученого серед некерованих роботів, проте надворі сутеніло, і треба було летіти.

СЦЕНА ДЕВ'ЯТА

Доокіл ростуть квіти. Гудуть джмелі. Сяє сонце. Стоїть коза і їсть квітку за квіткою. Метелик підлетів до останньої квітки і затулив її руками.

Коза (з осудом дивиться на метелика): Ме-е-е! Звідки ти взявся?

Метелик: Я прилетів на запах.

Коза: Не чіпай моєї квітки! (штовхає метелика рогами і він падає)

Метелик (підводиться і ласкаво говорить до кози): Це твоя остання квітка? Ти, напевно, бережеш її...

Коза (здивовано дивиться на метелика): Не твоя справа!

Метелик обережно похитує рукою травинку. Чується, як дме вітер, і метелик, погойдуючись, ледве втримується на вершечку травинки. коза поглядає на Метелика і жує траву.

Метелик (захоплено): Квіти красиві!

Коза (задоволено пережовуючи траву): І смачні! Ме-е-е!

Метелик відвертається. Раптом здіймається вітер і несе метелика. Він кружляє у танці.

Метелик (подумки): Я все одно шукатиму того, кого зможу по-справжньому полюбити.

Гасне світло.

СЦЕНА ДЕСЯТА

Метелик відкриває очі. Розпрямляє крила і усміхається. Навпроти нього стоїть Флюгер і крутить свої вуса.

Флюгер (голосно): Обережно! Ти можеш потрапити під мої крила!

Метелик (здивовано вигукує): Який маленький гелікоптер! Трішки більший за мене!

Флюгер (ображено): Я не маленький гелікоптер, а великий флюгер!

Метелик: Вибачте, шановний флюгер. А що ви робите?

Флюгер (роздратовано): Ти не знаєш, яку важливу роботу я виконую?!

Метелик: Вибачте, але я ще маленький і тому не знаю.

*Флюгер надуває щоки, шумить, і обертається кілька разів навколо своєї осі.
Метелик кружляє доокіл.*

Флюгер: Я кручуся на усі сторони світу!

Метелик (піднесено): Як це прекрасно! Ви, напевно, далеко бачите і багато знаєте?!

Флюгер (діловито): Я достеменно знаю навіть те, куди дме вітер!

Метелик: О! Я такий радий, що вас зустрів!

Флюгер гойдається з ноги на ногу, покашлює.

Метелик: Я радий, бо ви, напевно, зможете мені розказати, де живе той, кому б, нарешті, я зміг без жалю віддати свою останню квітку! Якби вона в мене була...

Флюгер: Звідки я можу знати, де живе той нещасний?

Метелик (ображено): Чому ж «нешасний»?

Флюгер (регоче): Хлопче, той, кого ти шукаєш, буде вимагати від тебе чогось більшого, ніж якісь там квіти! Тим паче, неіснуючі!

Метелик відчув, як йому перехопило дихання, і відвернувся, аби флюгер не бачив його сум'яття. Гасне світло.

Голос оповідачки: Після знайомства із флюгером, метелик був приголомшений. Він багато думав про те, що коли йому вдасться знайти того єдиного, кого він зможе полюбити усім серцем, йому нічого буде віддати... Адже квітка, яку б він з радістю віддав, живе тільки у його уяві... І тоді метелик збагнув, що у нього нічого немає!.. Такий глибокий сум охопив його, що він заплакав.

СЦЕНА ОДИНАДЦЯТА

На сцені сидить Метелик і, затуливши обличчя крилами, плаче. До нього підходить ошуканець. Ошуканець тримає руки в кишені. Кишені виявляються дірчавими і з них випадають монети, цвяхи та інші папірці.

Ошуканець (підходить до метелика, пильно оглядаючи його): Чого ти плачеш?

Метелик(схлипує): Бо у мене нічого немає!

Ошуканець (сміється): У мене теж нічого немає!

Метелик (втирає сльози метелик): Ви, здається, не зрозуміли. У мене зовсім-зовсім нічого немає.

Ошуканець (регоче): Тим краще для тебе!

Метелик (приречено) : Але ж мені нема чого віддати!

Ошуканець (вбік крутить біля скроні): Я у нього ще нічого не просив, а він уже плаче, що йому немає чого віддати!

Метелик (схлипує): якби у мене була остання квітка, я б її віддав... тому, кому можна було б віддати усе без жалю. Але в мене немає навіть квітки .А що найстрашніше: у мене немає того, кому б я хотів її віддати...

Ошуканець (здивовано вбік) Нічого не второпаю. Якщо немає квітки і немає того, кому б ти її віддав без жалю... Чого тоді плакати?!

Метелик(встає і змахує крилами) Я почуваюся нещасним.

Ошуканець розгублено дивиться на Метелика. Він уперше в житті бачив, аби хтось плакав через те, що йому не було чого і не було кому віддати...

Ошуканець дивиться на підлогу і помічає там папірці й монетки. Швидко нахилиється і підбирає їх.

Ошуканець (ніби між іншим) Ось я живу сам і мені ніхто не потрібен!

Метелик (підходить до квітки і зітхає) Я такий самотній...

Ошуканець (сміючись): Ти не самотній! Навколо стільки різних людей!

Метелик (сумно підходить до ошуканця, а ошуканець у свою чергу відходить від метелика, тримаючись за кишені): Знаю. Я вже встиг трішечки їх полюбити. Кожного по-своєму...Проте я маю знайти когось, для кого б мені хотілося жити...

Ошуканець (дістає з кишені монети і перераховує їх): Мені важко тебе зрозуміти.*(переконавшись, що все на місці, підводить голову до Метелика)*
Мабуть, я ніколи нікого не любив.

Метелик плавно водить руками у повітрі, придивляючись. Ошуканець оглядається, чи буває нема чого вкрасти.

Метелик (сумно кружляє у танці): Якщо я не буду комусь потрібен, то розчинюся у повітрі, як розчиняється у повітрі запах весни...

Тим часом ошуканець помітив старе відро, що стоїть у дворі, й поглядаючи на метелика, бере тихенько відро. Дивиться у нього – воно виявляється дірявим. Проте він все одно бере відро і швендяє далі..

СЦЕНА ДВАНADЦЯТА

На сцену виходить оповідачка. Вона тримає в руках квітку.

Оповідачка: Весь цей час, скільки мандрував світом мій метелик, я спостерігала за ним. І так звикла, що жодного дня вже не можу прожити без нього. Мабуть, метелик давно забув мене, адже з того дня, коли він із безіменного хлопчика обернувся на метелика, минуло стільки часу, що *усі діти його віку встигли вирости і вже давно мали тих, заради кого вони будь-якої миті готові без жалю віддати свої найдорожчі скарби.*

На сцені танцюють дівчатка у костюмах сніжинок. Вони вдягнені у білі сукенки. Грає легенька музика. Оповідачка відходить у бік.

Оповідачка: Проте, я не можу забути метелика, бо мені дуже хочеться, аби і в нього нарешті з'явився той, кому б він подарував свою примарну квітку. Тому кожного дня я дивлюся на нього і молюся, аби він не розчинився у повітрі, аби не стомився шукати.

Нас розділяють роки, тому я не можу прорватися до свого метелика, аби втішити його. І це схоже на відчуття, коли мати не може прорватися до своєї дитини, аби заспокоїти її, не може...бо ще носить це вразливе і зовсім безпомічне дитя під своїм серцем.

На сцену виходить метелик. Він танцює разом із сніжинками. Сніжинки піднімають метелика і кружляють разом у танці. Оповідачка підходить ближче, проте її ніхто не помічає.

Я завжди мріяла мати вірного друга. І давно б зневірилася у дружбі, аби не цей маленький метелик. Проте, я вже доросла, а він так і не подорослішав. Хоч іноді мені здається, що я теж залишилася такою ж наївною дитиною, як і метелик. Мабуть, тому мені не важко про нього говорити, бо я, може й не зовсім, але трішки все ж таки його розумію...А коли ні, то дуже хочу, щоб ви, мої дорогі, вірили мені...вірили в те, що я з усіх сил *намагаюся* його

зрозуміти. А намаганню когось зрозуміти треба теж вчитися. **І я наполегливо вчуся науці розуміти свого метелика.** Я не можу інакше... Бо він, сам того не знаючи, уже давно став моїм вірним і ніжним другом.

Гасне світло. Оповідачка залишається на сцені.

СЦЕНА ТРИНАДЦЯТА

Через кілька секунд світло з'являється. Сніжинки опускають метелика на землю. На сцені – дитбудинок із вікнами, на яких намальовані візерунки. Біля вікон лежить метелик. Нависають важкі небеса. Світять зорі. До метелика підходять діти.

Оповідачка: Мій маленький метелик довго літав. Він мало не зневірився, що колись знайде того, для кого зможе віддати найдорожче. Проте, однієї зимової ночі, коли мороз вирізьбив на шибках чудернацькі малюнки, а снігу намело так, що не видно було де небо а де земля, північний вітер ніс метелика понад дахами будинків, граючись ним, аж доки не притис до однієї шиби. Це було те саме вікно, звідки багато років тому злетів безіменний хлопчик, відчувши за спиною помах крил. Саме тут, біля вікна дитячого будинку, його знайшли і відіграли діти.

Свічка і ще кілька дітей беруть метелика під руки і кладуть на ліжко. Метелик потягується, відчуваючи тепло й усе більше стає схожим на безіменного хлопчика. Лише крила нагадували, що він був метеликом.. Але він ще мислив себе метеликом.. Свічка нахилилася над метеликом і, взявши його руки, хукала на них

Метелик (розглядає свічку): Яка ти тепла!

Свічка(усміхнено) Бо я свічка! Я доглядаю за тобою.

Метелик (пошепки): Яка ти красива!

Свічка: Не говори. *(гладить його по голові)*. Ти ще слабкий. У тебе був страшенний жар. Ти марив... Бубонів про якийсь острів... і про небо.

Метелик ледь усміхнувся і хотів підвестися, проте свічка його зупинила..

Метелик (дивиться на свічку зачаровано): Ти така красива!

Свічка(усміхається) Я всього лише воскова свічка. Одна серед багатьох.

Метелик: Ти – особлива. Від тебе струменіє тепло. І своїм теплом ти відіграла мене. А ще...ти світла...

Свічка (сумно): Але ж я швидко згораю.

Метелик: Але ж ти прекрасна!

Свічка: А в тебе є крила!

Метелик: Хочеш, я їх тобі подарую?

Свічка (схвильовано) Але ж ти тоді загинеш!

Метелик: Ну то й що?

Свічка: Я до ранку догорю.

Метелик: Не плач.

Метелик підвівся і взяв Свічку за руку.

Свічка: Ти ще слабкий!

Метелик не слухав Свічку. Він міцніше стиснув її руку у своїй і вони вилетіли у вікно. Метелик і свічка літали до ранку. Сідали на небеса, гойдали зірки. Чи то від жару, чи то від вогняної сльози зайнялися метеликові крила. А свічка догорала і плакала... Тоді метелик обійняв її. І так вони присідають, обійнявшись, і руками утворюють форму серця.

Оповідачка (виходить на сцену): Коли дивитися із землі на їх світанкове падіння, можна було подумати, що на льоту згорає велике блакитне серце, котре чомусь не могло втриматися на небі.

Завіса